

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-01-24

Diarienummer N163-0031/23

Handläggare

Jenny Helin, Malin Eliasson,

Tobias Gröndahl, Emil Ansari

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: Malin.Eliasson@socialnordost.goteborg.se

Remiss - Förslag till Göteborg Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023–2026

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Nordost beslutar att tillstyrka Göteborgs Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023-2026.
2. Socialnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till socialförvaltning Centrum.
3. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav Social resursnämnd i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades i augusti 2021 till socialnämnden Centrum, för att utvecklas med bland annat åtgärder för särskilt utsatta grupper, mätbara indikatorer och uppdatering utifrån ny lagstiftning.

Socialnämnd Nordost är en av flera remissinstanser som skall bedöma planens innehåll. Socialförvaltningen har genom dialog med lokal Arbetsgrupp och Styrgrupp våld i nära relationer tagit fram följande bedömning gällande Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer med fokus på aktiviteterna i planen samt de specifika frågor Socialnämnd centrum önskar från remissinstanserna.

Förvaltningen bedömer Göteborgs stads plan mot våld i nära relationer som en viktig del i det utvecklingsarbetet mot våld i nära relationer som kommunen skall och bör göra utifrån rådande lagstiftning, nationell jämställdhetspolitik och internationella mänskliga rättigheter. Målen för planen kan ge mandat för varje nämnd att påskynda utveckling i arbetet. Dokumentet som sådant kan också öka samverkan och samarbete mellan förvaltningar i det praktiska och strategiska arbetet. Dock med förbehåll och kännedom om att det i stadens socialförvaltningar, ÄVO och Funktionsstöd inte har samma förutsättningar för utveckling av arbetet. För att möjliggöra likvärdigt arbete behövs likvärdiga motparter med likvärdiga mandat i de olika förvaltningarna att utveckla arbetet med våld i nära relationer. Det är förvaltningens bedömning att planen på det hela taget ger förutsättningar för att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer. Emellertid bedömer förvaltningen att det våldspreventiva arbetet borde ges ett större utrymme i planen. Särskilt utifrån den nolltolerans mot våld i nära relationer som kommunstyrelsen fattat beslut om. I stadsområde Nordost finns det redan upparbetat arbetssätt och metoder

för att arbeta preventivt. I stället för att utveckla nya metoder och arbetssätt när det finns rekommenderade arbetssätt som stöds av både jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen bör redan befintliga metoder och arbetssätt med fördel utvidgas till att omfatta hela staden. Förvaltningen vill även betona betydelsen av det statsbidrag som under flera år fördelats av Socialstyrelsen och vilket upphör i år. Det har möjliggjort kompetensutveckling, metodutveckling och viktiga insatser för att nå vår befolkning, till exempel genom kampanjer som Orange Week. Utan den möjligheten kommer ett utvecklingsarbete vara mer utmanande att bedriva. Statsbidrag innebär samtidigt en kortsiktig finansiering som gör det svårt att planera långsiktigt och hållbart. För ett långsiktigt arbete med att nå målen i Göteborgs stads plan våld i nära relationer är det förvaltningens bedömning att det utöver en nolltolerans behövs en långsiktig kommunal budget.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förutom det mänskliga lidandet får våld i nära relationer också samhällsekonomiska konsekvenser. Flera av handlingsplanens aktiviteter syftar till att i större utsträckning identifiera våld inom förvaltningens verksamheter, vilket kan innebära ökade kostnader för Socialnämnd Nordost om verksamheter behöver möta upp ett ökat behov av stöd. På längre sikt väntas dock ökade möjligheter att identifiera och tillgodose behov hos våldsutsatta och våldsutövare på ett likvärdigt sätt, tillsammans med det våldspreventiva arbetet, leda till minskade kostnader. Det är särskilt viktigt att säkerställa god och jämlik kvalitet över staden i arbetet med att identifiera och bemöta våldsutövare för att minska både samhällsekonomiska kostnader och personligt lidande.

Planens aktivitet 1:4 om att utveckla arbetssätt och metoder som har fokus på normer och värderingar som kan verka främjande och förebyggande mot våld bedömer förvaltningen kommer innebära ökade kostnader. I dagsläget omfattar de våldspreventiva metoderna ”Kärleken är fri” och ”Nordost fritt från våld” just normer och värderingar som kan verka främjande och förebyggande mot våld. Dessa metoder är bekostade av statliga medel, där den största utgiftsposten är personalkostnader. Om förvaltningen inte tilldelas medel för att utveckla det våldspreventiva arbetet innebär det att kostnaden för våldsprevention behöver viktas mot kostnaden för akuta kostnader som t.ex. skyddat eller annan typ av boendeplacering, till följd av våld, vilket är en stor kostnad. Förvaltningen vill även betona betydelsen av det statsbidrag som under flera år fördelats av Socialstyrelsen och vilket upphör i år. Det har möjliggjort kompetensutveckling, metodutveckling och viktiga insatser för att nå vår befolkning, till exempel genom kampanjer som Orange Week. Utan den möjligheten kommer ett utvecklingsarbete vara mer utmanande att bedriva. Statsbidrag innebär samtidigt en kortsiktig finansiering som gör det svårt att planera långsiktigt och hållbart. Aktiviteterna rör i stora delar utveckling av socialtjänstens grunduppdrag genom kvalitetssäkring av befintligt arbete och genom att utveckla strukturell samverkan. Här delar förvaltningen stadsledningskontorets bedömning (dnr. 0534/21) att ett minskat beroende av extern finansiering kan skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt våldspreventivt arbete. För att motverka och förebygga våld krävs det genomgripande och systematiskt arbete samt en stabil finansiering för detta. Något som blir extra synligt när medel uteblir och planerade utvecklingsområden får pausas.

Vidare, angående aktivitet 3:2, bedömer förvaltningen att det finns en risk för att kostnaden för skyddsplaceringar kommer öka som ett resultat av förslaget till lag med

särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende (S2022/03649), som föreslagits träda i kraft den 3 juli 2023. Detta då lagen innebär att socialnämnder behöver ställa krav på att boenden inte bara ska tillgodose den våldsutsattas behov men även dennes medföljande barn. Emellertid är denna förmodade ökade kostnad inte ett resultat av planen, men bör likväl nämnas då den kan komma att påverka kostnaden för förvaltningens arbete med målgruppen.

Även det utökade ansvaret för våldsutövare som föreslås i 1:5 kan komma att bidra till ökade kostnader för både utredning och insatser till våldsutövaren. För många socialförvaltningar är arbetet med våldsutövaren relativt nytt så även kostnader för kompetenshjälp, handledning och liknande bör räknas in.

Aktiviteten 1:1 gällande arbetsgivarperspektiv på våld i nära relationer välkomnas av förvaltningen då vi kan utgå ifrån att både våldsutsatta och våldsutövare finns bland våra anställda. Förvaltningen bedömer dock att detta kan komma att innebära ökad arbetsbelastning både Enhetschefer och HR personal som sedan tidigare saknat kunskap om våld i nära relationer och inte sett detta som en arbetsmiljö eller hälsofråga. Få enheter har rutinmässigt ställt frågor om våld på ex medarbetarsamtal. Tid och resurser för kompetenshöjning och ökad arbetsbelastning skulle därav behöva synliggöras.

Samordningen av förvaltningens arbete mot våld i nära relationer sker inom befintlig ekonomisk ram. Socialstyrelsens medel för utsatta områden används till delar under 2021 och 2023 för förstärkning och utvecklingsinitiativ gällande det preventiva arbetet. Inom förvaltningen finns en samordnare mot våld i nära relationer samt en styrgrupp, med chefer, och en arbetsgrupp som förbättrar och utvecklar arbetet mot våld i nära relationer. Dessa funktioner kommer arbeta med att implementera planen och utföra sina uppdrag inom ramen för sina tjänster.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Våld i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem. För den som utsätts för våld påverkas alla delar av livet, ofta med allvarliga fysiska och psykiska konsekvenser, vilket även kan leda till svåra sociala problem. Våldet är också ett jämställdhetsproblem som hindrar utsatta att få sina mänskliga rättigheter och friheter tillgodosedda. Både kvinnor och män drabbas av våld i nära relationer, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld, och förövaren är i majoriteten av fallen en man. Det är också många barn som upplever våld i sin familj, både i bemärkelse av att själv vara direkt utsatt, men också i bemärkelse av att bevittna någon annan bli utsatt. En person kan vara extra utsatt för våld i nära relation beroende på faktorer som kön, migrationsbakgrund, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder och missbruk. Emellertid begränsar sig våldsproblematiken inte till specifika kontexter. Det är därför viktigt att uppmärksamma faktorer som kan medföra ökad risk för utsatthet – samtidigt som man utgår från kunskapen om att våld kan drabba alla.

Förvaltningen saknar våld i ungas parrelationer där forskning visar att våldet är mer vanligt förekommande än i vuxnas relationer. Fler insatser gällande våld i ungas parrelationer, särskilt viktigt att lyfta målgruppen då både åtgärdande och förebyggande

insatser till målgruppen på långsikt kan bidra till minskat våld i nära relationer längre fram i livet. Forskningen visar att ungdomar sällan anmäler våldet varken till polis eller socialtjänst och att vi vuxna behöver ställa frågor om både våldsutövande och våldsutsatthet. Om ungdomar själva får önska vill de att vuxna pratar om detta i skolan. Särskilt öka kunskapen kring digitalt och sexuellt våld. Här finns stora utvecklingsmöjligheter som inte helt tydliggörs i planen utan mer allmänt berörs gällande normer och gränssättningar. Här är Grundskoleförvaltningen en grundpelare men förvaltningen bedömer även att Fritid bör lyftas in som en viktig aktör då mycket förebyggande arbete sker i dessa verksamheter som når våra barn och unga på deras fritid. SSPF är ett bra nätverk där våldsutsatthet och våldsutövande också skulle kunna uppmärksammas och synliggöras.

Precis som planen påpekar finns det flera studier som visar att barns röster inte tillmätts så stor betydelse i praktiken, att deras delaktighet i ärendeprocessen är bristfällig. Inte bara i utredningsarbetet utan även i placering på skyddat boende och i andra insatser. Här bör tydliggöras hur socialförvaltningarna skall utveckla arbetet för att tillgodose barnets behov. Här saknas exempelvis barnperspektivet gällande aktivitet 3:2 mot bakgrund av förslaget att ny lagstiftning ska träda i kraft i juli 2023 om att även barn som medföljer vårdnadshavare till skyddat boende ska ha ett placeringsbeslut. Det är förvaltningens bedömning att det finns en risk att antalet boenden som kan tillgodose både vårdnadshavarens och barnets behov är färre än de som bara tillgodoser vårdnadshavarens behov, vilket kommer leda till en brist på skyddade boenden där man kan placera vårdnadshavare med barn.

En förutsättning för att kunna genomföra långsiktiga insatser till våldsutsatta barn är att kunna erbjuda trygga långsiktiga boendelösningar tex kommunalt kontrakt. Barn som är otrygga och inte vet var de skall bo nästa dag kan inte tillgodogöra sig behandling även om vi har kunniga behandlare som har kompetens i olika metoder. Detta ansvar bör tydliggöras i planen då det är grundläggande för att säkerställa barnets trygghet.

Planen ger inte tillräckliga förutsättningar för att utveckla samarbete mellan grundskoleförvaltningen, Förskoleförvaltningen samt utbildningsförvaltningen i viktiga frågor som orosanmälan, rutinmässigt fråga om våld och upptäcka våldsutsatthet. Med utgångspunkt i barnperspektivet önskar förvaltningen synliggöra behov av kontinuerlig samverkan och samarbete mellan socialförvaltningarna och Förskoleförvaltningen samt Grundskoleförvaltningen specifikt gällande frågor om våld i nära relationer och våldsprevention. För att planens aktiviteter skall ha en generell positiv inverkan på barn i Göteborgs stad bör ansvaret för utvecklingen av arbetet med att förhindra att våld i nära relationer uppstår ha en gemensam utveckling som bör ske förvaltningsövergripande.

Integrationsaspekten på våld i nära relationer är något som bör lyftas utifrån det faktum att kvinnor med utländsk härkomst är en särskilt utsatt grupp. En del kvinnor inom den här gruppen saknar kunskap om sina rättigheter, svenska språket, uppehållstillstånd men också tillit till de svenska myndigheterna vilket i sin tur gör att de kan vara en svår målgrupp att nå ut till. Förvaltningen har under lång tid påpekat att målgruppen har behov utanför de ordinarie insatserna som tillhandahålls av Göteborg stad centralt. Målgruppen kan i större utsträckning behöva uppsökande och tillitsskapande insatser för att våga ta kontakt med myndigheter och söka hjälp. Senaste årets desinformationskampanj mot socialtjänsten har tyvärr bidragit till att kvinnor i den här målgruppen sökt mindre stöd.

En annan målgrupp förvaltningen särskilt vill lyfta fram är kvinnor som lever i missbruk och våld i nära relationer. Statistiken säger oss att 98% av de kvinnor som lever i missbruk även lever med våld. Det är ofta väldigt grovt våld och inte sällan är kvinnan i en stark beroendeställning till våldsutövaren. Våldsutövaren kan vara en partner, expartner men också någon som förser kvinnan med droger, alkohol eller boende. Kvinnor inom den här gruppen är också särskilt utsatta för att hamna i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den här särskilda utsattheten bör synliggöras med särskilda insatser utifrån den berörda målgruppens behov där både missbruket och våldsutsattheten lyfts fram samt eventuell utsatthet för prostitution eller människohandel. Målgruppen har ofta låg tillit till myndigheter och skydds nät för den här målgruppen är ofta av ideell karaktär.

Förvaltningens bedömning är att ett normkritiskt perspektiv i analysen av behov för dem som utsätts för våld i nära relationer är väldigt bra. Då många särskilt utsatta grupper i dag har ett svagt samhällsskydd. Planens intention att varje nämnd efter en sådan analys kopplar detta till den interna planerings-, budget- uppföljningsprocessen vilket kan komma att bidra till ökade resurser i form av insatser riktade till de som är allra mest sårbara vilket ur en social dimension är värdefull och livsviktig.

Samråd

Alla nämndärenden som direkt berör barn och unga ska skickas till ungdomsråden för information och möjlighet att lämna synpunkter (inte individärenden) enligt ”Instruktion för handläggare kring anmälan av ärenden och handlingar till nämnden”.

Samverkan

Information lämnas på Förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 21 mars 2023.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023-2026
2. Planens aktiviteter med förändringar markerade

Ärendet

Socialnämnd Centrum har tagit fram ett reviderat förslag på handlingsplan mot våld i nära relationer. Handlingsplanen är efter beslut 2022-12-20 skickad på remiss till bland annat Socialnämnd Nordost för inhämtning av synpunkter.

Svaret ska vara nämndbehandlat och vara socialförvaltning Centrum tillhanda senast 2023-03-31.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Kommunstyrelsen (KS) gav Social resursnämnd (enligt beslut 2018-05-23 § 492) i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades till Social resursförvaltning och efter omorganiseringen 2021 fick socialnämnden Centrum ansvar för arbetet. Ett nytt förslag till plan godkändes av socialnämnden Centrum, men KS återremitterade det i augusti 2021 (KS 2021-09-01 § 629). Vid framtagandet av förslaget till ny plan mot våld i nära relationer har de brister som identifierats i uppföljningen av den tidigare planen och i stadsrevisionens granskning 2018, samt stadsledningskontorets uppföljningsrapport därtill, beaktats.

Planen har tagits fram i dialoger med nyckelpersoner och baseras på utvecklingsområden som har identifierats i uppföljningen av föregående plan, andra kartläggningar och granskningar.

Planen

Planens övergripande mål är att ingen ska utsättas för våld i nära relation. Alla typer av våld mot närstående omfattas, det kan vara i parrelationer eller andra nära relationer, och oavsett könstillhörighet eller ålder hos den utsatta eller utövaren. Syftet med planen är att stärka stadens arbete mot våld i nära relation och att fungera som ett stöd för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt stöd i det arbetet. Alla nämnder och bolag omfattas, i olika utsträckning. Planen kan kopplas till ett flertal andra styrande dokument, såväl lokala som nationella och internationella: Göteborgs Stads planer för en jämställd respektive jämlik stad, den nationella jämställdhetspolitiken, konventionen om mänskliga rättigheter och Barnkonventionen, med flera.

Utöver det övergripande målet består planen av fyra mål med tillhörande aktiviteter och indikatorer. Målen är:

- Göteborgs Stad arbetar för att förhindra att våld i nära relationer uppkommer och upprepas.
- Göteborgs Stad tillgodoser behov av skydd och stöd hos barn som har utsatts för eller bevittnat våld, utifrån barnets behov.
- Göteborgs Stad tillgodoser våldsutsatta vuxnas behov av skydd och stöd utifrån den enskildes behov.
- Göteborgs Stads arbete mot våld i nära relationer är av god kvalitet.

Indikatorer

Socialförvaltningen Centrum har i det nya förslaget till plan tagit fram förslag på ett antal indikatorer till planen, i enlighet med yrkandet på återremiss. Utgångspunkten har varit att i möjligaste mån följa de sätt som området våld i nära relation följs upp på andra nivåer, främst nationellt. Flera indikatorer är hämtade från Socialstyrelsens Öppna jämförelser för våld i nära relationer. Eftersom dessa redan rapporteras till Socialstyrelsen innebär det inte att staden måste samla in nya typer av data för att kunna följa upp planens indikatorer, vilket förvaltningen menar är eftersträvansvärt. Fem indikatorer är nya och de finns främst under målområde två, som rör barn som har utsatts för eller bevittnat våld i nära relation.

Förvaltningens bedömning

Det är förvaltningens bedömning att förslaget till Göteborgs stads plan mot våld i nära relationer (2023-2026) överlag får med viktiga perspektiv kring våld i nära relationer som har sin utgångspunkt i internationella konventioner, svensk lagstiftning och nationell jämställdhetspolitik. Vidare bedömer förvaltningen att planens mål går i en önskvärd riktning för att förhindra att våld i nära relation uppstår, och att säkerställa att om det uppstår får de våldsutsatta och även våldsutövande parterna bästa möjliga stöd och hjälp både i det akuta skedet och på långsikt. Frihet från våld är en mänsklig rättighet som även återkommer i barnkonventionen då barn är en särskilt utsatt grupp när det gäller våld. Vidare är förvaltningen positiv till att planen får med ny lagstiftning kring våldsutövare och barnfridsbrottet samt att planen fokuserar på kvalitetssäkring av det befintliga arbetet som görs i dag.

Förvaltningen bedömer dock att planen inte fullt ut ger rätt förutsättningar för att uppnå den nolltolerans mot våld i nära relationer som kommunfullmäktige beslutade om 2022-06-9. Att förebygga våld i nära relation är inte att likställa med att informera, uppmärksamma eller uppmäna att kommunala verksamheter skall reagera och agera vid oro för pågående våld. Planen nämner de tre olika preventionsnivåerna gällande våld i nära relationer och våldsprevention. Här bedömer förvaltningen att det behövs fler och mer systematiska insatser för det universella preventiva arbetet. Dessa tre preventionsnivåer bör finnas sida vid sida och samarbete bör vara ledordet för att på riktigt kunna leva upp till en nollvision.

Frågor som Socialförvaltningen Centrum önskar att remissinstanserna särskilt beaktar

I remissutskicket önskar Socialförvaltningen Centrum att remissinstanserna särskilt beaktar fem frågor i sina remissvar. Nedan följer dessa frågor med tillhörande svar.

1. *Bedömer ni att planen ger förutsättningar för att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer?*

Det är förvaltningens bedömning att planen på det hela taget ger förutsättningar för att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer. Emellertid bedömer förvaltningen att det våldspreventiva arbetet borde ges ett större utrymme i planen. Exempelvis genom fler aktiviteter eller en utökad omfattning av aktiviteterna 1:3 och 1:4. I stadsområde Nordost finns det redan arbetssätt och metoder med fokus på gränssättning, värderingar och frihet från våld. Redan befintliga metoder och arbetssätt kan med fördel utvidgas till att omfatta hela staden, i stället för att utveckla nya metoder och arbetssätt när det finns

rekommenderade arbetssätt som stöds av både jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen. Arbetet bör ske systematiskt och långsiktigt precis som nämns i planen. Det bör också ske likvärdigt i hela Göteborg, här har planen en möjlighet att föra arbetet i den riktningen i stället blir det väldigt otydligt vilken eller vilka metoder som förespråkas och vilka förvaltningar som skall göra vad. Förvaltningen önskar även att fält och fritid lyfts in som en viktig aktör i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer när det gäller unga på sin fritid. Göteborg stad har flera planer och program med enstaka eller en handfull våldspreventiva insatser, i den bemärkelsen som avses här, men saknar ett styrande dokument med ett sammanhängande våldspreventivt fokus. Genom ett utökat fokus på våldsprevention i denna plan skulle det problemet kunna rådats bot på.

2. Bedömer ni att planen har förutsättningar för att fungera som ett stöd för samverkan inom staden i arbetet mot våld i nära relationer?

Att handlingsplanen är staden övergripande bedömer förvaltningen bidrar till ett aktivt samordnat arbete mot våld i nära relationer, vilket främjar möjligheten till likabehandling, oavsett vilken verksamhet den våldsutsatta kommer i kontakt med. Flera avsnitt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) behandlar aspekter som handlar om att socialnämnder ska identifiera våldsutsatthet, och tillhandahålla stöd och insatser, på ett likvärdigt och jämlikt sätt. Handlingsplanen har koppling till avsnitten i HSLF-FS 2022:39, något förvaltningen bedömer är viktigt för att tydliggöra hur staden ska säkerställa att samverkan sker för att arbetet mot våld i nära relationer tillgodoser alla våldsutsattas behov av stöd och hjälp, oavsett den enskildes förutsättningar eller livssituation. Utifrån detta finns förhoppning om att samverkan på en mer operativ nivå kan förbättras och utvecklas för att i praktiken skapa likvärdighet men. Förvaltningen bedömer således att planen ger goda förutsättningar för fortsatt samordnat strategiskt arbete i frågan, och förutsättningar för utökad och förbättrad samverkan. Här finns inom staden en ledningsgrupp vinr, IFO vinr och samordningsgrupp vinr samt kontinuerlig samverkan specifikt mellan stadens fyra socialförvaltningar. Däremot är det förvaltningens bedömning att det kan komma att uppstå missförstånd gällande ansvar för samordning då ansvaret i vissa fall framstår som otydligt, exempelvis i aktivitet 1:4. Ansvar för samordning kan svårigen läggas på flera parter utan bör endast tilldelas en.

3. Bedömer ni att planen möjliggör en utveckling av arbetet mot våld i nära relationer?

Det är förvaltningens bedömning att planen med dess nuvarande ambition och form kan möjliggöra en utveckling och till och med påskynda arbetet. För att nå denna ambition behövs det dock ekonomiska resurser. Det strategiska arbetet mot våld i nära relationer samt våldsprevention prioriteras olika mycket i stadens nämnder vilket bidrar till att förutsättningarna för de olika nämnderna inte är desamma. För att möjliggöra likvärdigt arbete behövs likvärdiga motparter med likvärdiga mandat i de olika förvaltningarna att utveckla arbetet med våld i nära relationer.

4. I planen anges att alla nämnder och bolag som berörs ska analysera behoven kopplade till våld i nära relation hos sina målgrupper ur ett normkritiskt perspektiv, för att säkerställa att behoven tillgodoses. För detta behöver verksamheterna ha kunskaper om att göra behovsanalyser, om normkritik och om

våld i nära relationer. Bedömer ni att det finns organisatoriska förutsättningar inom nämnden för att göra dessa analyser?

Förvaltningen bedömer det som viktigt i ett utvecklingsarbete kring våld i nära relationer att analysen skall genomföras med hänsyn till olika individers behov och bidra till likvärdigt stöd och hjälp för utsatta. För att kunna göra detta krävs som planen delger en löpande analys av olika målgruppers behov av stöd och hjälp utifrån ett normkritiskt perspektiv. Vilket betyder att synliggörande och ifrågasättande av normer och invanda föreställningar som i praktiken kan innebära att vissa grupper utsatthet förminskas eller osynliggörs. Det åläggs varje nämnd att göra den analysen och kontinuerligt identifiera utsatta grupper och anpassa verksamheten för att ge rätt stöd. Planen föreslår att kunskapen av sådana analyser bör kopplas till interna planerings-, budget- och uppföljningsprocessen. Förvaltningen är överens om att detta arbete inte bör ske som ett sidoprojekt utan bör vara en del i ordinarie arbete. Men våld i nära relationer är när vi ser till anmälningarna inte jämnt fördelat i staden utan särskilt utsatta områden så som Nordost har en högre andel anmälningar till socialtjänsten. Våldet är ofta normaliserat både inom myndigheter, skola och föreningslivet. Det finns många olika typer av lidande som kan riskera att bli ställda mot varandra när analysen sedan skall genomföras med insatser i praktiken. Det finns ett behov av att tydliggöra vad normkritik är och ett behov av kunskapshöjning för att kunna göra rätt typ av behovsanalys. En utmaning är även att göra det på ett strukturerat sätt. Flera av stadens planer inom MR-området har också visat på behov av ökad kunskap om normkritik. En sådan satsning skulle därför ha bäring på flera av stadens planer. Detsamma gäller sårbarhetsfaktorer, vilket alla verksamheter förväntas ha kunskap om och kunna tillämpa i mötet med de utsatta, enligt planen. Om förvaltningen ska kunna synliggöra behoven hos målgrupperna behöver kunskap och förståelse för utsattheten finnas. Det är i praktiken inte alltid analysen som saknas, kommunen vet vilka insatser som saknas exempelvis skyddat boende för vissa grupper där förvaltningen identifierat ett omsorgsbehov, t.ex. personer med större psykisk ohälsa missbruk eller funktionsvariation. Det innebär att behovsanalys utifrån ett normkritiskt perspektiv har gjorts men att det behöver finnas beredskap för att åtgärda behoven som framkommer. Det blir inte behoven i första hand som avgör utan den budget som finns att tillgå. Förvaltningen ser inte att det i nuläget kan säkerställas att en sådan analys kan göras utifrån de organisatoriska förutsättningar som finns i dag. Förvaltningen anser inte heller att det är på analysen i sig fokus bör ligga då vi har mycket kunskap redan vilka grupper som kan ha ett särskilt svagt samhällsskydd utan på de insatser som vi redan i dag kan se behoven av.

5. Bedömer ni att det finns ytterligare ekonomiska aspekter att beakta kopplat till planen, utöver de som nämns i tjänsteutlåtandet?

Förvaltningens bedömningar angående de ekonomiska aspekterna av planen framgår under rubriken "Ekonomisk dimension" och i svaret på fråga tre under nuvarande rubrik.

Ytterligare aspekter av planen

Arbetsmiljön för medarbetare

Påverkan på medarbetare inom socialförvaltningarna som möter våldsutsatta och våldsutövare bör också inkluderas i planen då den psykosociala arbetsmiljön och kommunens skyldigheter att skapa en hållbar arbetsmiljö. Frågan om socialsekreterares

utsatthet har diskuterats utifrån hot och påtryckningar utifrån, men hur kommunen på ett strukturellt plan tar omhand påverkan inom det vardagliga sociala arbetet har fått mindre uppmärksamhet och skulle med rätta kunna inkluderas i handlingsplanen utifrån den höga personalomsättning som specifikt drabbar socialförvaltningarna varje år och riskerar att försämra både utveckling, kompetens, erfarenhet och stabilitet i arbetet med våld i nära relationer. Att bortse från medarbetares påverkan av att i sitt vardagliga arbete möta mycket våld kan om det inte ges rätt förutsättningar riskera leda till empatitrötthet och i värsta fall sekundärtrauma.

Familjerätten

Förvaltningen noterar att familjerättens arbete med barn utsatta för våld i nära relationer inte finns med i planen. Det är förvaltningens bedömning att de är en viktig aktör för att fastställa barns rättighet att leva fritt från våld.

Sammantagen bedömning

Förvaltningen bedömer Göteborgs stads plan mot våld i nära relationer som en viktig del i det utvecklingsarbetet mot våld i nära relationer som kommunen skall och bör göra utifrån rådande lagstiftning, nationell jämställdhetspolitik och internationella mänskliga rättigheter. Målen för planen kan ge mandat för varje nämnd att påskynda utveckling i arbetet. Dokumentet som sådant kan också öka samverkan och samarbete mellan förvaltningar i det praktiska och strategiska arbetet. Dock med förbehåll och kännedom om att det i stadens socialförvaltningar, ÄVO och Funktionsstöd inte finns samma förutsättningar för utveckling av arbetet. För att möjliggöra likvärdigt arbete behövs likvärdiga motparter med likvärdiga mandat i de olika förvaltningarna att utveckla arbetet med våld i nära relationer.

Det är förvaltningens bedömning att planen på det hela taget ger förutsättningar för att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer. Emellertid bedömer förvaltningen att det våldspreventiva arbetet borde ges ett större utrymme i planen. Särskilt utifrån den nolltolerans mot våld i nära relationer som kommunstyrelsen fattat beslut om. I stadsområde Nordost finns det redan upparbetat arbetssätt och metoder för att arbeta preventivt. I stället för att utveckla nya metoder och arbetssätt när det finns rekommenderade arbetssätt som stöds av både jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen kan redan befintliga metoder och arbetssätt med fördel utvidgas till att omfatta hela staden. Förvaltningen vill även betona betydelsen av det statsbidrag som under flera år fördelats av Socialstyrelsen och som upphör i år. Bidraget har möjliggjort kompetensutveckling, metodutveckling och viktiga insatser för att nå vår befolkning, till exempel genom kampanjer som Orange Week. Utan den möjligheten kommer ett utvecklingsarbete vara mer utmanande att bedriva. Statsbidrag innebär samtidigt en kortsiktig finansiering som gör det svårt att planera långsiktigt och hållbart. För ett långsiktigt arbete med att nå målen i Göteborgs stads plan våld i nära relationer är det förvaltningens bedömning att det utöver en nolltolerans behövs en långsiktig kommunal budget.

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Tobias Gröndahl
Avdelningschef

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-10-17

Diarienummer N164-0224/21

Handläggare

Malin Torberger

Telefon: 072-141 36 07

E-post: malin.torberger@socialcentrum.goteborg.se

Förslag till Göteborgs Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023–2026

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum beslutar att remittera förslag till Göteborgs Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2023–2026 till förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, Göteborgs Stads HBTQ-råd, Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor, Göteborgs Stads sverigefinska råd, Göteborgs Stads pensionärsråd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer.

Socialnämnden Centrum beslutar att remissyttranden ska inkomma till förvaltningen senast 2023-03-31.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav Social resursnämnd i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades i augusti 2021 till socialnämnden Centrum, för att utvecklas med bland annat åtgärder för särskilt utsatta grupper, mätbara indikatorer och uppdatering utifrån ny lagstiftning. Planen har tagits fram i dialoger med nyckelpersoner och baseras på utvecklingsområden som har identifierats i uppföljningen av föregående plan, andra kartläggningar och granskningar. Under arbetets gång har förvaltningen regelbundet stämt av förslaget med stadsledningskontoret.

Stora delar av planen och dess aktiviteter fokuserar på att utveckla arbetet med verksamheternas grunduppdrag genom kvalitetssäkring av befintligt arbete och genom att utveckla strukturell samverkan. Förvaltningen har sett över samtliga aktiviteter och vid behov omformulerat dem för att öka stringensen. Några nya aktiviteter har tillförts. 15 indikatorer har tillförts samt ett antal nyckeltal. Förvaltningen har utvecklat skrivningar om särskild sårbarhet och om hur nämnder och bolag behöver arbeta för att synliggöra och tillgodose målgruppens behov för att säkerställa likvärdighet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det mesta i den föreslagna planen bedöms rymmas inom ram för planperioden. Idag saknas dock i många fall de underlag som krävs för att synliggöra målgruppens behov i

enlighet med planen. Att ta fram sådana underlag kan kräva resurser i form av arbetstid och kompetensutveckling. Hur stor denna påverkan blir bedöms variera mellan olika nämnder och bolag. Påverkan bedöms bero på i vilken omfattning respektive aktör berörs av planen och på vilka underlag som redan finns.

Aktiviteterna rör i stora delar utveckling av socialtjänstens grunduppdrag genom kvalitetssäkring av befintligt arbete och genom att utveckla strukturell samverkan. De aktiviteter som har fokus på kvalitetssäkring handlar exempelvis om att använda evidensbaserade metoder, om kunskapsbildning, utveckla användandet av gemensamma metoder och rutiner. De handlar också om kompetenshöjande insatser, bemötandefrågor och uppföljning.

Den ekonomiska bedömningen görs på kort sikt. Aktiviteterna bedöms kunna genomföras inom befintlig ram för berörda nämnder och styrelser under planperioden. Vissa aktiviteter innebär resurser i form av medarbetarnas deltagande och därigenom arbetstid. Det kan hanteras inom ramen för planerad kompetensutveckling inom respektive grunduppdrag och att det sker under planperioden.

Utöver nämndernas och styrelsernas arbete inom befintlig ram finns stödresurser inom socialförvaltningen Centrum, som är avsatta till att arbeta med att stödja stadens verksamheter i arbetet mot våld i nära relationer och som fortsatt utgör ett stöd i stadens arbete.

På lång sikt ser förvaltningen att om arbetet med våld i nära relationer prioriteras kan det innebära vinster för såväl individer som samhälle. På det viset kan planen bidra till att minska negativa ekonomiska konsekvenser på sikt. Samtidigt kan det kräva större resurser från framför allt socialtjänsten om olika aktörer i staden blir bättre på att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande, eftersom målgruppen som söker stöd då kan bli fler till antalet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem som påverkar människors liv oavsett ålder, kön, social och ekonomisk status med mera. Om våldet minskar har det alltså en positiv inverkan på befolkningen. Våldet kan också ses som det yttersta uttrycket för kvinnors och mäns icke jämställda positioner i samhället, eftersom majoriteten av dem som utsätts är kvinnor som utsätts av män. Våldet av män mot kvinnor är generellt också grövre och leder betydligt oftare till döden, än när en kvinna utsätter en man. Arbetet mot våld som ska genomföras enligt planen är därmed ett viktigt arbete ur jämställdhetssynpunkt.

Planen är tydligt utformad utifrån ett barnperspektiv med fokus på barns rätt till ett liv utan våld. Aktiviteterna är utformade för att staden utifrån aktuell kunskap ska utforma sitt arbete med upptäckt av utsatta barn samt hur stöd och skydd till utsatta barn ska tillgodoses. Flera aktiviteter i planen bidrar på olika sätt för att förverkliga artikel 13 i barnkonventionen att "Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp." Aktiviteterna i planen under målområde 2 för barn och

unga har som fokus att flytta fram positionerna för att öka barnets rättigheter till att bli hörda, få information, vara delaktiga och få insatser utifrån sina individuella behov i enlighet med Barnkonventionen.

Aktiviteterna i planen anger att våldsutsatta vuxna och barn ska få sina behov av stöd och skydd tillgodosedda på kort och lång sikt. Det framgår också av planen att för att behovet av stöd och skydd ska kunna tillgodoses kan andra behov också behöva beaktas av socialtjänsten och boendet, till exempel utifrån missbruk, föräldraskap, funktionsnedsättning, hög ålder eller att ha en könsöverskridande identitet.

Våld i nära relationer påverkar hälsan för dem som utsätts, både fysiskt och psykiskt. Att minska utsattheten är planens syfte och den kan därmed på sikt väntas ha positiv inverkan på befolkningens hälsa.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2022-12-13.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023–2026
2. Planens aktiviteter med förändringar markerade

Ärendet

Socialnämnden Centrum har att ta ställning till att besluta att remittera förslag till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023–2026 till de nämnder och råd förvaltningen föreslår.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Kommunstyrelsen (KS) gav Social resursnämnd (enligt beslut 2018-05-23 § 492) i uppdrag att följa upp Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2014–2018 (med förlängd giltighetstid till och med 2019), samt att lämna förslag på ny plan. Förslaget till ny plan återremitterades till Social resursförvaltning och efter omorganiseringen 2021 fick socialnämnden Centrum ansvar för arbetet. Ett nytt förslag till plan godkändes av socialnämnden Centrum, men KS återremitterade det i augusti 2021 (KS 2021-09-01 § 629). Vid framtagandet av förslaget till ny plan mot våld i nära relationer har de brister som identifierats i uppföljningen av den tidigare planen och i stadsrevisionens granskning 2018, samt stadsledningskontorets uppföljningsrapport därtill, beaktats.

Planen har tagits fram i dialoger med nyckelpersoner och baseras på utvecklingsområden som har identifierats i uppföljningen av föregående plan, andra kartläggningar och granskningar.

I beslutet att återremittera förslaget till ny plan i augusti 2021 framgick att förslaget behövde kompletteras med följande:

- förtydliga utbytet med det centrala Trygghetsrådet
- förtydliga insatser för att stärka de våldsutsattas möjligheter till eget inflytande och återhämtning
- förtydliga aktiviteter kopplade till ekonomiskt våld
- ny nationell lagstiftning på området samt överväga tillkommande uppdrag och förändringar i lagstiftningen som kan påverka planens utformning
- mätbara indikatorer
- riktade och adekvata åtgärder för att upptäcka och möta särskilt utsatta gruppers behov av stöd och skydd
- förtydliga samordningsansvar

Vidare framgick att synpunkter på förslaget skulle inhämtas från Äldre samt vård- och omsorgsnämnden och Nämnden för funktionsstöd. Synpunkter har under framtagande av förslaget även inhämtats från äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen och från förvaltningen för funktionsstöd. Under arbetets gång har förvaltningen också fört en kontinuerlig dialog med stadsledningskontoret.

Tilläggsuppdrag

Under framtagandet av förslaget har kommunstyrelsen och kommunfullmäktige (KF) beslutat om ytterligare saker som ska tas omhand i framtagandet av förslaget. Tre tilläggsuppdrag har tillkommit:

- I samband med behandlingen av stadens äldreombudsmans första rapport gav KS stadsledningskontoret i uppdrag att i samråd med socialnämnden Centrum och äldre samt vård- och omsorgsnämnden, ta fram förslag på riktade och adekvata åtgärder och aktiviteter som berör målgruppen äldre. Detta skulle enligt

uppdraget infogas i arbetet med den nya planen mot våld i nära relationer. Äldre som inte redan omfattas av kommunala insatser skulle beaktas särskilt enligt uppdraget. (KS 2021-10-27 § 813)

- I februari 2022 behandlade KF en motion av Stina Svensson (Fi), om stöd till våldsutsatta med traumatiska erfarenheter. KF beslutade att ge KS i uppdrag att ta fram förslag på hur stadens arbete kring våldsutsatta i nära relationer med traumatiska erfarenheter kan stärkas. Vidare beslutades att detta arbete skulle ske i samband med framtagandet av nytt förslag till plan mot våld i nära relationer. (KF 2022-02-24 § 22)
- I juni 2022 behandlade KF en motion av Jenny Broman, Frida Tånghag, Sara Carlsson Hägglund och Johan Zandin (samtliga V) om att anta en nollvision mot våld i nära relation. Motionen lyfte också behov kopplade till arbetet med våldsutövare i staden. KF uppdrog åt socialnämnden Centrum fick att integrera antagandet av en nollvision mot våld i nära relationer i den kommande planen mot våld i nära relationer. Det skulle enligt KF innebära bland annat att alla kommunens verksamheter ska informera, uppmärksamma och uppmana till att reagera vid oro om våld. Vidare beslutade KF att socialnämnden Centrum inom ramen för den kommande planen mot våld i nära relationer skulle identifiera nuvarande insatser och metoder riktade mot våldsutövaren och vid behov utöka med fler. (KF 2022-06-09 § 32)

Planen

Planens övergripande mål är att ingen ska utsättas för våld i nära relation. Alla typer av våld mot närstående omfattas, det kan vara i parrelationer eller andra nära relationer, och oavsett könstillhörighet eller ålder hos den utsatta eller utövaren. Syftet med planen är att stärka stadens arbete mot våld i nära relation och att fungera som ett stöd för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt stöd i det arbetet. Alla nämnder och bolag omfattas, i olika utsträckning. Planen kan kopplas till ett flertal andra styrande dokument, såväl lokala som nationella och internationella: Göteborgs Stads planer för en jämställd respektive jämlik stad, den nationella jämställdhetspolitiken, konventionen om mänskliga rättigheter och Barnkonventionen, med flera.

Utöver det övergripande målet består planen av fyra mål med tillhörande aktiviteter och indikatorer. Målen är

1. Göteborgs Stad arbetar för att förhindra att våld i nära relationer uppkommer och upprepas.
2. Göteborgs Stad tillgodoser behov av skydd och stöd hos barn som har utsatts för eller bevittnat våld, utifrån barnets behov.
3. Göteborgs Stad tillgodoser våldsutsatta vuxnas behov av skydd och stöd utifrån den enskildes behov.
4. Göteborgs Stads arbete mot våld i nära relationer är av god kvalitet.

I arbetet med planen förväntas samtliga berörda nämnder och bolag inom Göteborgs Stad att systematiskt och löpande analysera målgruppens behov utifrån ett normkritiskt¹ perspektiv. Varje nämnd och bolag behöver kontinuerligt identifiera utsatta grupper och anpassa verksamheten för att ge rätt stöd. Verksamheterna behöver ha arbetssätt för att systematiskt synliggöra och tillgodose behoven hos vuxna och barn som utsätts för eller utsätter närstående för våld. På så sätt ökar jämställdhets- och jämlikhetsintegreringen förutsättningarna för att inga utsatta grupper exkluderas och att verksamheterna är flexibla när utsattheten förändras.

För att kunna synliggöra behoven hos dem som utsätts för våld behöver verksamheten ha kunskaper om att göra behovsanalyser, om normkritik och om våld i nära relationer. Kunskapen om målgruppens behov kan inhämtas genom kvantitativa och kvalitativa metoder och varje verksamhet avgör utifrån sin situation vad som krävs. Kunskapen behöver sedan kopplas till den interna planerings-, budget- och uppföljningsprocessen. Det behöver ske som en del av den ordinarie verksamheten och ska inte vara ett sidoprojekt.

Ändringar med anledning av beslut i kommunstyrelsen 2021-09-01

Utbyte med Trygghetsrådet

Förvaltningen har vid framtagandet av förslaget till ny plan träffat samordnare för kommunstyrelsens trygghetsråd, för att diskutera eventuellt utbyte rörande våld i nära relation. Våld i nära relationer är ett av de områden som rådet omfattar och under 2022 var det också ett fördjupningstema. En representant för kvinnojourerna i staden sitter med i rådet för att perspektivet ska vara särskilt omhändertaget. Området är ständigt aktuellt och kommer fortsätta att behandlas av rådet under planperioden.

Planens aktiviteter

Förvaltningen har sett över samtliga aktiviteter. Ett flertal aktiviteter har förtydligats eller i vissa fall strukits. I vissa fall har aktiviteter tagits bort eller omformulerats men hela eller delar av innehållet tillfogats de texter som hör till aktiviteterna. Det kan då handla om något som snarare beskriver *hur* något ska göras än *vad* som ska göras.

Samordningsansvar har förtydligats i de fall flera nämnder och bolag berörs. Vikten av att den enskilde ges inflytande över sin insats och möjlighet till återhämtning har förtydligats i den tillhörande texten. Planens aktiviteter och förändringar som är gjorda finns beskrivna i bilaga 2.

I det nya förslaget till plan har särskild sårbarhet lyfts på flera ställen. Det handlar om att vissa personer påverkas av faktorer som gör dem extra sårbara för att utsättas för våld från närstående. Sådana faktorer kan exempelvis vara att leva i missbruk, ha en funktionsnedsättning eller en könsöverskridande identitet, vara äldre eller att leva i ekonomisk utsatthet. Enligt förslaget till plan behöver kunskap om särskild sårbarhet finnas genomgående i alla verksamheter och tillämpas i genomförandet av samtliga av planens aktiviteter.

¹ Normkritik är synliggörande och ifrågasättande av normer och invanda föreställningar.

Ny lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd

Under revideringen har ny lagstiftning och nya föreskrifter och allmänna råd beslutats inom området. Den nya lagstiftningen består dels i att §11a har tillförts 5 kapitlet i socialtjänstlagen, dels i det så kallade barnfridsbrottet som återfinns i 4 kapitlet 3§ i brottsbalken. Förändringen i socialtjänstlagen innebär att socialnämnden ska verka för att den som utövar våld mot närstående ska förändra sitt beteende. Barnfridsbrottet syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för barn om bevittnar, i meningen ser eller hör, vissa brott mellan närstående.

Föreskrifterna och de allmänna råden rörande våld i nära relationer har utökats till att också omfatta våldsutövare. Författningen innehåller också bestämmelser bland annat om att fastställa rutiner för att upptäcka våldsutsatthet och vid behov utföra riskbedömningar avseende risken för fortsatt och eskalerande våld.

Indikatorer

Förslaget till plan har tillförts 15 indikatorer, uppdelade på de fyra målen. Därtill anges nyckeltal som kan komplettera analysen av måluppfyllelsen. Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta men även att de väl representerar målgruppen för planen. Nuvärden kommer att adderas till de indikatorer som är helt nya i samband med deluppföljningen av planen, som sker två år in i planperioden. Ett antal indikatorer har sin källa i Socialstyrelsens Öppna jämförelser, medan andra kommer att följas upp via en enkät till berörda nämnder och bolag.

Åtgärder för att upptäcka och möta särskilt utsatta gruppers behov av stöd och skydd

Planen har i det nya förslaget tillförts ett flertal skrivningar om särskild sårbarhet. Det handlar om att vissa personer är särskilt sårbara för att utsättas för våld i nära relation, däribland personer som är beroende av sin omgivning på grund av en funktionsnedsättning eller ålder, kvinnor i missbruk och hbtqi-personer. I det nya förslaget framgår att kunskap om särskild sårbarhet måste finnas i alla verksamheter och tillämpas i mötet med den enskilde och i genomförandet av planens aktiviteter. Vidare lyfts vikten av normmedvetenhet för att upptäcka våld även då den som utsätts eller utsätter inte stämmer in på den normativa bilden av vem som kan vara utsatt eller utövare. Särskild sårbarhet lyfts också i vissa av de texter som sätter in aktiviteterna i ett sammanhang. Det är fallet när aktiviteten till exempel handlar om arbete för att skapa förutsättningar för personer som är särskilt sårbara att ha trygga nära relationer utan våld, eller om att säkerställa att behovet av skyddsplaceringar kan mötas. Varje nämnd ansvarar för att inom sina verksamheter analysera behoven hos dem de möter och att anpassa verksamheten utifrån dem.

Förvaltningens bedömning

I det nya förslaget till plan mot våld i nära relationer har förvaltningen sett över aktiviteterna i enlighet med beslutet om återremiss. Vid behov har aktiviteter omformulerats i syfte att öka tydligheten och stringensen i planen. Några aktiviteter har tagits bort och några har tillkommit. I några fall där aktiviteter har efterfrågats i tilläggsuppdrag har förvaltningen valt att lägga in saken i texterna i stället för att skapa en aktivitet, bland annat avseende särskild sårbarhet.

Särskild sårbarhet för våld i nära relationer kan bero på olika saker. Det kan bero på att den våldsutsatta är kognitivt och eller praktiskt beroende av sin omgivning på grund av funktionsnedsättning eller ålder, ekonomisk utsatthet, att vara i ett missbruk, att inte ha kännedom om det svenska samhället eller att vara socialt isolerad, för att nämna några faktorer. Förvaltningen har valt att inte ta fram aktiviteter som specifikt rör särskilt sårbara grupper. I stället har skrivningar om särskild sårbarhet infogats på ett flertal ställen, både i avsnittet om utgångspunkter för planen och i texterna som rör samtliga målområden. Syftet med det är att tydliggöra att eftersom aktiviteterna omfattar alla stadens invånare behöver medvetenheten om särskild sårbarhet genomsyra alla aktiviteter. Förvaltningen anser att chefer och medarbetare i alla verksamheter som berörs av de olika aktiviteterna behöver ha kunskap om vad som kan innebära särskild sårbarhet. De behöver anpassa verksamheten och sitt bemötande efter situationen som den enskilde befinner sig i. Förvaltningen har också förtydligat ansvaret för ett antal aktiviteter genom att utöka antalet ansvariga nämnderna till att även omfatta nämnden för funktionsstöd och äldre- samt vård och omsorgsnämnden. Förvaltningen bedömer att om särskilt sårbara grupper enbart nämns i vissa aktiviteter finns risken att de missas i genomförandet av de andra aktiviteterna. Vikten av att nå bland annat äldre som inte redan omfattas av kommunala insatser betonas i aktivitet 1:7. Den rör informationsspridning om stadens resurser för att nå personer som inte kommer i kontakt med stadens egna stödverksamheter i nuläget. Förvaltningen bedömer utifrån ovanstående att återremissens punkt om riktade och adekvata åtgärder för särskilt utsatta gruppers behov av stöd och skydd, samt tilläggsuppdraget kopplat till äldreombudsmannens rapport har omhändertagits. Detta är även i linje med stadsledningskontorets bedömning i deras översyn av stadens våldspreventiva arbete (KF 2022-05-19 § 13).

En grundläggande förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv är att ha en stabil ekonomi. Att inte ha det kan också leda till både fysisk och psykisk ohälsa. Medarbetare i socialtjänsten behöver ha kunskaper om ekonomiskt våld och det är därför en viktig del av kompetensutvecklingen i aktivitet 4:1. Personer som har utsatts för ekonomiskt våld kan behöva stöd för att ordna upp sin ekonomi. En typ av ekonomiskt våld är att tvingas ta lån åt den som utövar våldet. I det nya förslaget till plan mot våld i nära relationer har förvaltningen därför lyft vikten av att våldsutsatta vid behov informeras om budget och skuldrådgivning, i syfte att få stöd i sin ekonomiska situation. Utöver de rent ekonomiska aspekterna kan det också vara ett bidrag till den våldsutsattas psykiska återhämtning. Samtalsstöd kan också bidra till återhämtning för den våldsutsatta och därför nämns Stödcentrum för brottsutsatta särskilt i planen. Förvaltningen har också lagt till aktivitet 3:3 som betonar att stadens samtalsmottagningar ska kunna möta våldsutsattas behov på både kort och lång sikt. Aktivitet 3:2 anger att staden ska säkerställa att behovet av skyddsplaceringar kan mötas. I det nya förslaget till plan har nämnden för funktionsstöd och äldre- samt vård och omsorgsnämnden lagts till som ansvariga, utöver de fyra övriga socialnämnderna. De har lagts till för att markera vikten av en helhetssyn på den våldsutsattas situation och att det kan finnas andra behov som behöver beaktas, utöver det rent fysiska skyddet mot våld och det psykosociala stöd som normalt ingår när man är på skyddat boende. För att vistelsen på boendet ska fungera och för att den våldsutsatta ska få återhämtning kan behov utifrån exempelvis funktionsnedsättning, hög ålder, att man har sitt barn med sig eller har ett aktivt missbruk behöva beaktas av socialtjänsten och boendet. Likaså behöver den våldsutsatta få inflytande över stödet hen får, vilket också står i förslaget till plan.

I förslaget finns tre aktiviteter som specifikt kan kopplas till att bearbeta traumatiska erfarenheter, i enlighet med tilläggsuppdraget om att stärka stadens arbete med våldsutsatta med traumatiska erfarenheter. Aktivitet 2:4 handlar om att kunna möta våldsutsatta barns behov av stöd på kort och lång sikt och aktivitet 3:3 anger att stadens samtalsmottagningar ska kunna möta vuxna våldsutsattas stödbehov på kort och lång sikt. Aktivitet 4:2 rör medarbetares kunskap, metoder och arbetssätt för att kunna möta våldsutsattas behov av stöd. Behandling av vissa traumarelaterade diagnoser som till exempel posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) kräver kompetens som finns inom vården. Psykosocialt stöd efter potentiella trauman kan i vissa fall ges av socialtjänstens samtalsmottagningar eller av kvinno- och tjejjourer. I förslaget nämns därför särskilt att medarbetare i socialtjänsten behöver ha god kunskap om samhällets resurser för att kunna hjälpa våldsutsatta med traumatiska erfarenheter till rätt stöd.

Förvaltningen har tagit fram förslag på ett antal indikatorer till planen, i enlighet med yrkandet på återremiss. Utgångspunkten har varit att i möjligaste mån följa de sätt som området våld i nära relation följs upp på andra nivåer, främst nationellt. Flera indikatorer är hämtade från Socialstyrelsens Öppna jämförelser för våld i nära relationer. Eftersom dessa redan rapporteras till Socialstyrelsen innebär det inte att staden måste samla in nya typer av data för att kunna följa upp planens indikatorer, vilket förvaltningen menar är eftersträvänsvärt. Fem indikatorer är nya och de finns främst under målområde två, som rör barn som har utsatts för eller bevittnat våld i nära relation.

Under arbetet med det nya förslaget till plan har förändringar skett i lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd kopplade till våld i nära relationer. Barnfridsbrottet har infogats i brottsbalken och socialtjänstlagen har utökats med en paragraf rörande kommunens ansvar för våldsutövare. Kommunen är nu skyldig att verka för att våldsutövare förändrar sitt beteende. Den exakta innebörden av det kan tolkas olika och hur man konkret ska arbeta för att uppfylla sin skyldighet kommer sannolikt att framträda efterhand. I utvecklingen av arbetet med våldsutövare är det viktigt att använda sig av evidens så långt det är möjligt. I förslaget till ny plan har förtydligats att socialnämnderna ska identifiera nuvarande insatser och metoder riktade till våldsutövare, och vid behov utöka med fler (aktivitet 1:6). Detta är också i linje med stadsledningskontorets bedömning i deras översyn av stadens våldspreventiva arbete (KF 22-05-19 § 13) och med beslut i samband med behandlingen av motionen om en nollvision i kommunfullmäktige 2022-06-09 § 32. Samma beslut omfattade också att integrera en nollvision mot våld i nära relationer i planen. Enligt beslutet innebär det bland annat att alla kommunens verksamheter ska informera, uppmärksamma och uppmana till att reagera vid oro om våld. Detta har lagts till i form av aktivitet 1:2 i förslaget till ny plan. Förvaltningen ser också den föreslagna planens övergripande mål att ingen ska utsättas för våld i nära relationer är en konkretisering av en nollvision.

1. Utifrån ovanstående bedömningar föreslår förvaltningen att förslaget till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2023–2026 (enligt bilaga 1) remitteras till förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, Göteborgs Stads HBTQ-råd, Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor, Göteborgs Stads sverigefinska råd, Göteborgs Stads pensionärsråd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer.

Socialförvaltningen Centrum

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör

Planens aktiviteter med förändringar markerade

Klicka här för att ange text

Aktiviteter som är nya eller har omformulerats väsentligt i detta förslag till plan är markerade och nämnder som har tillkommit som ansvariga är kursiverade.

Aktiviteter som hör till mål 1, "Göteborgs Stad arbetar för att förhindra att våld i nära relationer uppkommer och upprepas":

Aktivitet		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
1:1	Ta fram en stadenövergripande rutin för hur staden som arbetsgivare ska upptäcka och stödja medarbetare som lever med VINR.	Chefer och medarbetare i Göteborgs Stad	Kommunstyrelsen	Under planperioden, färdigställt 2024
1:2	Alla stadens verksamheter ska ta ansvar för att informera, uppmärksamma och reagera vid oro om våldsutsatthet. (NY)	Chefer och medarbetare	Samtliga nämnder och styrelser Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Under planperioden, påbörjas under 2023
1:3	Kunskapshöjande insatser för att förebygga våld i nära relationer i staden. (OMFORM.)	Chefer och medarbetare	Samtliga nämnder och styrelser Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Under planperioden
1:4	Utveckla arbetssätt och metoder med fokus på gränssättning, värderingar och frihet från våld (OMFORM.)	Medarbetare och chefer som möter äldre, personer med funktionsnedsättning samt elever inom förskola, grundskola och gymnasium.	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre samt vård- och omsorgsnämnden, <i>Förskolenämnden, Grundskolenämnden, Utbildningsnämnden</i> Samordning socialtjänstnämnderna:	Under planperioden

Aktivitet		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
			Nämnden för funktionsstöd Samordning utbildningsnämnderna: Grundskolenämnden	
1:5	Säkerställ att det finns rutiner och metoder för att ställa frågor om våldsutövning (OMFORM.)	Chefer och medarbetare inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Under planperioden, påbörjas under 2023
1:6	Identifiera nuvarande insatser och metoder som används i staden riktade mot våldsutövaren och vid behov utöka med fler. (OMFORM.)	Chefer och medarbetare inom socialtjänst, äldreomsorg och funktionsstöd.	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre samt vård- och omsorgsnämnden Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Under planperioden
1:7	Sprida information om stadens resurser i syfte att nå barn, unga, vuxna och äldre som inte kommer i kontakt med stadens egna stödverksamheter. (NY)	Medarbetare och chefer som möter stadens invånare och brukare.	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, <i>Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden</i> Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Under planperioden

Aktiviteter som hör till mål 2, "Göteborgs Stad tillgodoser behov av skydd och stöd hos barn som har utsatts för eller bevittnat våld, utifrån barnets behov":

Aktivitet		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
2:1	Säkerställ att det finns rutiner och kompetens i stadens verksamheter för att upptäcka våldutsatthet och våld	Medarbetare och chefer som möter barn och unga.	Förskolenämnden, Grundskolenämnden, Utbildningsnämnden, Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och	Under planperioden

Aktivitet		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
	i hemmet. (OMFORM.)		Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Idrott- och föreningsnämnden, <i>Kulturnämnden</i>	
2:2	Stärk barns delaktighet under hela ärendeprocessen	Chefer och medarbetare inom individ- och familjeomsorgen	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, <i>Nämnden för funktionsstöd</i>	Under planperioden
2:3	Säkerställ att det finns rutiner och metoder för att ställa frågor om våldsutsatthet (OMFORM.)	Chefer och medarbetare inom socialtjänsten	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd	Under planperioden, påbörjas under 2023.
2:4	Säkerställ att stadens stödinsatser som riktar sig till våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld kan möta individens behov på kort och lång sikt (NY)	Chefer och medarbetare som möter barn och unga inom socialtjänst och elevhälsa	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Grundskolenämnden, Utbildningsnämnden	Under planperioden

Aktiviteter som hör till mål 3, "Göteborgs Stad tillgodoser våldsutsatta vuxnas behov av skydd och stöd utifrån den enskildes behov":

Aktiviteter		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
3:1	Säkerställ att det finns rutiner och metoder för att ställa frågor om våldsutsatthet (OMFORM.)	Chefer och medarbetare inom socialtjänsten	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden, <i>Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning</i>	Under planperioden, påbörjas under 2023.
3:2	Säkerställ att behovet av skyddsplaceringar kan mötas (OMFORM.)	Chefer och medarbetare inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, <i>Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden</i> Samordningsansvar: Socialnämnden Sydväst	Årligen under planperioden

Aktiviteter		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
3:3	Säkerställ att stadens samtalsmottagningar som erbjuder stödsatser till våldsutsatta kan möta individens behov av stöd på kort och lång sikt. (NY)	Medarbetare inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Under planperioden

Aktiviteter som hör till mål 4, "Göteborgs Stads arbete mot våld i nära relationer är av god kvalitet":

Aktiviteter		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
4:1	Genomföra kontinuerlig kompetensutveckling om VINR	Chefer och medarbetare inom ansvariga nämnder och styrelser.	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden, Förskolenämnden, Grundskolenämnden, Utbildningsnämnden, <i>Exploateringsnämnden</i> , Förvaltnings AB Framtiden, <i>Nämnden för arbetsmarknad och utbildning</i> , <i>Idrott och föreningsnämnden</i> , <i>Kulturnämnden</i> Samordningsansvar: Socialnämnden Centrum	Löpande under planperioden
4:2	Säkerställ att medarbetare har kunskap, metoder och arbetssätt för att erbjuda stöd till våldsutsatta som överensstämmer med deras behov (NY)	Chefer och medarbetare inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst, Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden	Under planperioden
4:3	Våldsutsatta barn och deras föräldrar får snabbt tillgång till stöd vid en polisanmälan	Chefer och medarbetare inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst	Under planperioden

Aktiviteter		Målgrupp	Ansvarig	Genomförande
4:4	Säkerställ att det finns aktuella skriftliga överenskommelser med externa aktörer om samverkan i enskilda ärenden rörande våld i nära relationer (OMFORM.)	Chefer inom socialtjänst	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, <i>Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden</i>	Under planperioden
4:5	Säkerställ att kontinuerlig systematisk uppföljning av insatser riktade mot våld i nära relationer genomförs	Chefer och medarbetare inom ansvariga nämnder	Socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst., <i>Nämnden för funktionsstöd, Äldre- samt vård och omsorgsnämnden</i>	Under planperioden. Påbörjas under 2023